

GALESIA

Pol ere Galesia provinsri tatame emne bas rasem siglou.

Kiyi late tuma.

Gwote siglou Pol ere bas rasem, Galesia provinske temenem Kristen etemne newopitim. Galesia provins e kantri Turki etek tetan.

Polken akeite tameken eme God eri tuma wusowun sewurbetem, akeite akeite tatame nogwape, Juda berai tatame, eme Kristen tem. Juda tatame etem kir eme Kristen tem. Kau Juda Kristen tame eme etep wom. Juda berai tatame eme Kristen tem, God ere Moses erne newom wule eme kir tobote, e yenbo. Etep wom, eme Pol eterken ei nakwosem. Etepkap, Pol ere Galesiari Kristen emne etep bas rasem. Eike tatame eme Jisas erne kenawaike abote, God ere emne sene pette, eme yenbo tete. Eme Moses erne newom wule tobobe, o eme beke tobo, God ere etep beke abo. Pol ere emne etep bas rasem.

Pol eter ere Aposel tame, God ere erne wom, eke ere tuma seken wusoubetem. Pol ere Galesia provinsri Kristen emne etep wom. Kem wule yaper mane tobote. Kem Juda etemri wule o yeiwarege etemri wule mane tobote. Kem Jisas Kraisi eteri wulewou tobote. Kem eterne kenawaike abote, kem pap yewobe wule kuyese ek nenbetete. Pol ere emne etep bas rasem.

Pol ere Galesia provinsri tatame emne bas rasem tuma gwote.

Sapta 1:1–2:14. God eter Pol erne kenem, ere Aposel yaku kerebetem.

Sapta 2:15–4:31. Kraisi Jisas erne kenawaike abobe tatame etemwoune God ere wobe, eme tatame yenbo.

Sapta 5–6. Kraisi eterke nema akeite wule eri kulke beke te, God Eteri Wou ere nemne panen sewurbe, nema wule yenbo tobobe.

1 ¹⁻²An Pol, an Galesia provinsri Kristen tatame kemne siglou bas rasbe. Geisimase nogwape eme arenken tetan, an etemken nema kemne pir wobe. An aposel yaku kerebe tame, eke an Jisas Kraisi eteri Tuma Yenbo wusoube. Eike tame aposel yaku ane beke newo. Eike tame

eme aposel yaku ane beke won kere. Berai. God ere Jisas erne wou sene newom, Jisas ere sele mei mesginin sene wayen yim. Jisas Kraisken Apei Godken epe ane aposel yaku kerete wom.

³Apei Godken neremri Aneyen Jisas Kraisken epe kemne kobo lan noub eyarte, kem pap yenbo temente. An etep abobe. ⁴Krais ere neremri Apei God eter wom tuma noub meten tobom, ere neremri wule yaperke sam. Nema wule yaperke sate nenbetem, ere nemne abon kobo lan san nemne petem. Eke nema nowselri wule yaper kuyese mesginbe. ⁵God ere nemne noubwai nenbe, nema eri sig eisau kwokwos kwokwos som wobetete. E tuma sekenwai.

Tuma Yenbo wurisubu tetan.

⁶An kemne etep metem, an wouken akem. God ere kemne wopeten Krais eterke kemne kobo lan eyarem. Sene kem erne agetage mesginin akeite tuma metbe. Eke an wouken akem. ⁷Metye. Akeite tuma yenbo beke wuri te. Krais eteri tuma yenbo etewouke tetan. Tame kau eme yan kemne seilabe. Krais eteri Tuma Yenbo eme yaper nente abobe. ⁸Metye. Kem akeite tuma mane mette. Nema kemne kiyi wusoubetem tuma e Jisas Krais eteri Tuma Yenbo. Kem ete tumawou meten kenawaike abote. An wobe. Nerem o God eteri komri tame etem, nema kemne etepkap akeite tuma wote, an abobe, God ere nemne ker tetan komke won yite. An etep wobe. ⁹Nema kemne woye tuma an kemne sene wote. Tame eme kemne akeite tuma wusoute, ete tuma e kerem kiyi worwor metem tumakap berai, an wobe, ete tame emne God ere ker tetan komke won yite nenbe.

¹⁰Kem beke abobe? An kemne wusoube tuma, tatame eme meten ane metekwasbe, o God ere ane metekwasbe? Berai. God ere ari wusoube tuma metekwaste, an etep abobe. Metye. An yaku kerete, tatame eme ane metekwaste, etepkap, an God eteri yaku kere tame berai.

Pol ere aposel yaku petem tuma.

¹¹Ari geisimase, an kemne wobe. An kemne kiyi wusoubetem Tuma Yenbo e tame etemri tuma berai. ¹²Eike tame ane ete tuma beke wusou, o ane beke wo. Berai. Jisas Krais eter ere ane ete tuma wusowum.

¹³Kem kiyi metem, kiyi an Juda etemri wule noub tobobetem. Tobobetem, an Kristen emne yaperwai nenbetem. An emne kobo beke la. An yaku eisau keren emne yaper nenbetem. Kem etep metem. ¹⁴Neremri yeiwarege etemri wule an metekwasen pap yenbo metbetem, ari nowu sip eme God ere Moses erne newom wule tobobetemkap, emri porerekap an etep teitkwunem.

¹⁵God ere pap yewobe tame. An let bai tewo baike temenem, ere ane kenawaike abon wom. Ere ane wopetem, an eteri yaku kere tame tem.

¹⁶Etep tem, God eteri porerek ere Eri Yen Jisas erne ane peteram. Etep tem, an Jisas eteri Tuma Yenbo Juda berai tatame emne wusoute yaku petem. Ete yaku an petem, an akeite tame emne beke yin la, emri porere selpap beke womet kamet. Berai. ¹⁷An Jerusalem kom beke yi, kiyi temenem aposel tame emken tuma beke namde. An emne beke semowun yi. Berai. Agetage an kantri Arebiak yin tem, sene an Damaskus komke sene yin tem.

¹⁸Nabe mur temke, an Jerusalemke ek yin aposel tame, Pita, erne late yim. Late yim, an eterken tuma namden Sande pes etek tem. ¹⁹Etek temenem, Aneyen Jisas eteri mase Jemsken Pitaken etepwoune an lam. Akeite aposel emne an beke la. ²⁰An kemne bas rasbe tuma an beke yikwokwo. God ere ane labe, an kemne sekenke wobe.

²¹Sene an Siria provinsri komken Silisia provinsri komken an etek yin sewurbetem. ²²Etek yin, sewurbetem, Judia distrikke tetan Kristen tatame eme ari bitimi kiya mak lamenem, eme ane beke met. Eme ane yurik lam. ²³Akeite tame eme emne ari nenbetem wos wusowum, eme etep metmenem. Pol, kiya ere Kristen tatame emne yapersubu nenbetem, ere Jisas erne kenawaike abobe wule teitkwunlawoyim. Sene ere ete wule noub meten wusoube. Eme etepkap metmenem. ²⁴God ere ane sene petem, eke eme eri sig yenbo wobetem.

Aposel kau eme Pol eterken porere wurisubuk tem.

2 ¹Nabe nogwape (14-pela) temke, nesa Barnabas erken nesa Jerusalemke sene ek yim. An Taitus erne kir panen nema etep yim. ²God ere ane wom, eke an yim. Yim, an Jerusalemke temenem, an Kristen apeilakewou etemken sin namdebetem. Tame nogwape eme nemri namdebetem tuma beke met. An Juda berai tatame emne tuma wusoubetemkap, ete tuma an Kristen apeilake etemken namdebetem. Eme ari kiya kerem yaku, gwopete kerebe yaku eme mane wotakete, eke an emne noub wusowum. Ari kiya kerem yaku bepou mane tete, eke an etep abom. ³⁻⁵Tuma yikwokwo Kristen tame kau eme elen kir woram. Woram, eme nemri namdete tuma mette, eke eme kaike sepitiyamenem. Nema God eri Moses erne newom wule akei tobobe, o nema beke tobo, eke eme etep sin wan rasbetem. Ari anepoi tame, Taitus, ere Grik tame, ere Juda tame berai. Etepkap, tuma yikwokwobe Kristen eme erne Moses eri somo kwunte wule nente wom. Etep wom, nema emri tuma teitkwunem, eme Taitus erne somo kwunte beke wo. Etek yikwokwobe Kristen eme nemne Juda wule nogwape tobote wobetem. Nema Jisas Krai eterken tetan tame, nema emne wotaken etep wom. Jisas ere nemne ogworasem. God ere Moses erne newom wule nemne beke keresuk. Etep wom. Kerem kir, kem Jisas eteri Tuma Yenbo etepwou tobote. Akeite wule kemne mane keresukte.

⁶Tame kau eme tame kau emne Kristen apeilake wobe. An etep beke abo. God ere tame emri sig beke abo. Ere tatame akei emne wule wuristubu peterabe. Ete Kristen apeilake eme ari kerebe yakukap metem, eme ane beke naswoi. Berai. Eme kir tem. ⁷Eme ari kerebe yaku tuma metem, eme etep wom. God ere Pita erne won ere Tuma Yenbo Juda tatame emne wusoube. Pol eter kir, God ere erne won ere Juda berai tatame emne Tuma Yenbo wusoube. Etep wom. ⁸Ye. Pita erne mure newobe tame, ane mure newobe tame e God eter. Pita ere somo kwunbe Juda tame emne God eteri tuma yenbo wusoube. Tame eme somo beke kwun, ete tame aren emne Tuma Yenbo wusoube. ⁹Jems, Pita, Jon emne tatame eme Kristen tatame etemri nawo kwat wobe. Ete tame mur eme metem, God ere ane ete yaku eisau newom. Eke eme nesetne Barnabasken nesetne narpeten bwoyen etep wom. Nema kir yaku kere tamesip. Kerep Juda berai tatame emne Aneyen eteri Tuma Yenbo wusoute. Nerem, nema Juda tatame emne Tuma Yenbo wusoute. Eme nesetne etep wom. ¹⁰Eme nemne tuma wurinabu etep wom. Eikse akse tatame emne kem kobo late. Etep wom. Ete wos an kiya abon yaku eisau emne kerem. An etep som kerete abobe.

Pol ere Pita eri nenem wule yaper geinik wom.

¹¹Yuri an Antiok komke temenem, Pita ere etek yam. Yam, an erne tuma tame bitimik wom. Ere wule yaper nenem, eke an eteri bitimik erne tuma wom. ¹²Eri nenem wule yaper ere gwopkap. Pita ere Antiokke temenem, ere Juda berai Kristen tatame etemken noub sin abetem. Ete Kristen tatame eme beke somo kwun, God ere Moses eterne newom wule nogwape eme beke tobo. Etep tem, Jems ere Jerusalem komri Juda Kristen tame kau emne won eme Antiokke yam. Yam, Pita ere Juda Kristen tame etemri tuma akem, ere Juda berai Kristen tatame emne mesginin etemken awos sene beke a. Juda Kristen tame eme etep wobe. Juda berai Kristen eme Moses eri wom wule, somo kwun wule, eme beke se, e yaper. Eke nema etemken awos mane sin ate. Etep womke, Pita ere etep meten ere akem, ere Juda berai Kristen tame emne mesginim. ¹³Ere aken mesginimkap, Juda Kristen tame nogwape eme kir etep tem. Barnabas ere kir, ere aken Juda berai Kristen emne mesginim. ¹⁴Etep tem, an lam, eme etep nenem, eme Tuma Yenbori wule noub beke se. Eke an tatame nogwape etemri bitimik Pita erne tuma etep wom. Neren, ne Juda tame. Ne Kristen tem, ne God ere Moses erne newom wule mesginim, ne Juda berai tatame etemri awos abe wule eteke sem. Etep tem, sene ne etep wom. Juda berai tatame eme Kristen tete, eme Juda etem tebekap kir nente. Beke ne etep wobe? An erne etep wom.

Jisas erne kenawaike abobe tatame etem eme tatame yenbo.

¹⁵An kemne wobe tuma e seken. Nemri nawo nemne warwiyim, nema Juda tame supa tem. Juda berai tatame eme wule yaper nenbe tatame,

nema etemri tame beig berai. ¹⁶Nema metten, Jisas Kraiss erne som abobe tatame etemnewou God ere emne tatame yenbo wobe. God ere Moses erne newom wule tobobe tatame, ete tatame God ere emne tatame yenbo beke kip wo. Nema Juda tatame, nema kir. God ere Moses erne newom wule, nema ete wule noub tobote, God ere nemne tatame yenbo beke kip wo. Nema Kraiss Jisas erne som abobe, eke God ere nemne tatame yenbo wobe. God ere Moses erne newom wule tobobe tatame eme yenbo beke kip te. ¹⁷Etepkap, nema Kraiss erne kenawaike abon eterken temente, God ere nemne tatame yenbo wote. Etep tebe, nema late. Nema wule yaper som nenbe, Juda berai tatame etem tebekap nema etep tebe. Etep late, nema mane etep wote. Kraiss ere nemne kobo labe, eke nema wule yaper nenbe. Nema etep mane wote. Beraiwai. Nema etep beke kip wo. ¹⁸Metye. God ere Moses erne newom wule an teitkwunem. An ete wule sene mapeke kip tobo. An ete wule sene tobote wote, an wule tousibe tame yaper tete. ¹⁹Kiyi an God ere Moses erne newom wule nenlawoyin, an me sam. Ete wule ere ane pen sam. Etep tem, ete wule ere ane sene beke kip keresuk. An God erne abon an noub sene tem. Eme Kraiss erne mek kwuran kwanen samkap, aren an kir etek sam. ²⁰Etepkap, gwopte an tetan, ari kiyi temenemkap an etep sene beke kip nen, an God Eteri Yen erne som abon ek tebe. Sene be wos be wos an nenbe, an God Eteri Yen erne kenawaike abon ek nenbe. Ere ane pap yewon ane kobo lan sam. ²¹God ere nemne kobo lan sene petbe wule an beke kip naswoi. Tatame eme God erne som beke abo, eme Moses erne newom wulewou tobobe, God ere emne sene beke kip pet. Metye. Tatame eme God ere Moses erne newom wule tobonyenbo tete wom, Kraiss ere bepou pauk sate wom.

God ere Moses erne newom wuleken kenawaike abobe wuleken.

3 ¹Kem Galesia provinsri tatame, kem eikse akse tatame. Jisas Kraiss erne eme mek kwanem samkap, kem etep noub kiyi metem. E keremri lek labekap lam. Beke kem sene akeite porere petem? Keremri ete porere eike ligerim? ²An kemne tuma wuri womette. Kem God ere Moses erne newom wule tobomke, God ere Eri Wou kemne ek newom o berai? Beraiwai. Kem God eteri tuma meten Jisas Kraiss erne kenawaike abomke, eke God ere Eri Wou kemne ek newom. ³Beke nenemke, kem eiksen wule yenbo mesginim? Kiyi God ere Eri Wou kemne newom, eke kem God eteri tame beig tem. Sene kem erne mesginin etep wobe. Nema nemri murek Moses erne newom wule tobobe, nema mureken Kristen ek tem. Etep wobe. ⁴God Eri Wou ere kemne tebekap, e bepou me tem o? Berai. An etep abobe. Eteri yaku bepou me beke kip te. ⁵Beke God ere Eri Wou kemne newom? Beke God ere rigrabe kemne peteram. Kem God ere Moses erne newom wule tobobeke, God ere kemne eyarbe o? Berai. Kem

Krais eri tuma yenbo meten kenawaike abomke, eke ere kemne ek noub eyarbetem.

⁶Nemri warege Abraham ere etepwou tebetem. Eter kir ere God erne kenawaike abobetem tame. God eteri siglou etep wobe. Abraham ere God eteri tuma meten kenawaike abobetem. God ere etep lan etep wom. Abraham ere tame yenbo. Etep wom. ⁷Kem noub met. God erne kenawaike abobe tatame etem eme Abraham eteri yennan seken. ⁸Kiyisape God ere etep wom. Juda berai tatame eme eteri Tuma Yenbo kenawaike mette, etepkap an emne tatame yenbo wote. Etep wom, ere Abraham erne tuma yenbo etep wom. Nerenke an akeite nowselri tatame emne noub eyarte nenbe. God eteri siglou etep wobe. ⁹Abraham ere God eteri tuma kenawaike meten abobetem, God ere erne noub eyarbetem. God erne kenawaike abobe tatame, eke etemne kir God ere emne noub eyarbe. God ere Abraham erne noub eyarbetemkap, ere emne etep noub eyarbe.

¹⁰God ere Moses erne newom wule tobote wobe tame, kem noub met. Kem yaper tete nenbe. God eteri tuma etep wobe. Tame eme God ere Moses erne newom wule tobote, eme ete wule akei tobote. Eme wuri mane mesginte. Tame eme ete wule wuri mesginte, eme ker tetan komke yite nenbe. Etep wom. ¹¹God eteri tuma etep wobe. God erne kenawaike abobe tatame nemne God ere nemne tatame yenbo wote. Etemwou eme som noub temente. Etep wobe, nema noub etep metten, God ere Moses erne newom wule tobobe tatame etemne God ere emne tatame yenbo beke kip wo. ¹²God ere Moses erne newom wuleken kenawaike abobe wuleken epe kenakena. God eteri tuma etep wobe. God ere Moses erne newom wule tobobe tatame eme akei wule noub tobotek, eme som noub temente. Eme ete wule wuri mesginte, eme ker tetan komke yite.

¹³God ere Moses erne newom wule ere etep wobe. Eike tatame eme wule wuri tousite, eme ker tetan komke yite. Etep wobe, nema wule tousibe tatame nema ker tetan komke yite nenbe. Etep wom, Krais ere yan nemne kobo lan wule yaper nenbe tamedkap ten ere sam, eke nema ker tetan komke beke kip yi. God eteri tuma etep wobe. Mek kwanebe tame eme ker tetan komke yite. Etep wobe. Jisas erne eme etep tem. ¹⁴Krais ere etep temke, God ere Krais Jisas eterke Juda berai tatame emne noub eyarbe. Ere Abraham erne womkap, ere etep eyarbe. Eke, nema God erne kenawaike abobe tatame nema God Eteri Wou petbe. God ere kiyi womkap, nema etep petbe.

**God ere Moses erne newom wule ere God eri
namderasem tuma beke kip teitkwun.**

¹⁵Ari geisimase, an kemne tatame emri nenbe wule wuri wusowun kemri porere tagwote. Tame pes epe tuma wuri namderasbetete, akeite

tame eme ete tuma eme tuma tepken beke regpeten akeite tuma sene beke kip wo. Beraiwai. ¹⁶Kiyi God ere Abraham erne yuri noub eyarte tuma namderasem, ere Abraham erne, eteri supa erne yuri noub eyarte wom. Abraham eri supa nogwape beke wo. Berai. Ere Abraham eteri supa wurisubu erne noub eyarte wom. Ete supa ere Krai eter. ¹⁷An kemne ete tuma som wusoute. God ere Abrahamken kiyi namderasem. Sene nabe nogwape (430) tem, yuri Moses ere ete wule petem. E yurik yam wule ere God ere Abraham erken kiyi namderasem tuma beke kip teitkwun. ¹⁸Tatame eme God ere Moses erne newom wule pauk tobote wom, God ere emne wos pette wom wos God ere tatame etemken namderasem wos eme pauk beke pet. Etepkap berai. God ere Abraham eterken namderasem tuma ere yuri etepke tete nenbe.

¹⁹Beke God ere Moses erne ete wule newom? God ere abom, wule yaper ere kom genik worate wurken, eke ere ete wule newom. Ete wule ere som beke te. God ere Abraham erken namderasem supa ere tem, ete wule ere sene beke te. God ere ete wule eri komri tame emne newom, sene eme Moses erne newom. Sene Moses ere tatame nogwape emne newom. Moses ere borke temenem tame. ²⁰Kiyi God ere Abraham eterken tuma namderasem, eterwou ere eterken tuma namderasem. Ere eteri kom tame emne beke panen ya, akeite borke tete tame beke panen ya. Eterwou ere temenem.

God ere Moses erne newom wule ere nemne Krai eterke panen yibe.

²¹Nema beke wote? Kap God ere Moses erne newom wuleken God eter kiyi namderasem tumaken epe peiktame? Berai. Wule wuri temente, tatame eme ete wule tobon God ere pauk emne sene pette wom, tatame eme ete wule tobon eme pauk yenbo tete wom. Etepkap wule wuri beke te. ²²God eteri tuma etep wobe. Akei tatame eme yaper. Wule yaper ere emne keresukten. Etep wobe. Etepkap tetan, tatame eme Jisas Krai erne kenawaike abote, God ere etemwoune noub eyarte.

²³Kiyi Krai ere mak yamenem, nema Jisas erne kenawaike beke abo, nema God ere Moses erne newom wule nema tobobetem. Ete wule ere nemne keresukmenem. Sene Jisas erne kenawaike abobe wule genik tem, God ere Moses erne newom wule e nemne sene beke kip keresuk. ²⁴Kiyi God ere Moses erne newom wule ere nemne apeikap lakerebetem. Sene Krai ere yam, nema erne kenawaike abobe, eke God ere tatame nemne yenbo wobe. ²⁵Gwopte nema Krai erne kenawaike abobe, God ere Moses erne newom wule ere nemne sene beke kip lakere.

Nema Jisas erne som abote, nema God eteri yen tete.

²⁶Kem Krai Jisas eterne kenawaike abobe, eke kem God eteri yen tem. ²⁷Eme kemne baptais ok wirubetem, kem Krai eterken tetan tatame,

kem Krai eterkap tetan. ²⁸Kem Krai eterken belandeten tatame kem kenakena berai. Kem Juda berai, kem akeite tame berai. Kem yaku bepou me kerebe tame berai. Kem akeite tameri kulke tetan tame berai. Kem tame berai, kem ta berai. Krai Jisas eterke kem porere wurisubu tetan. Eterke nema kir tamesip tetan. ²⁹Kem Krai eteri tatame, kem Abraham eteri supa. God ere Abraham eterken namderasem wos kem pette.

Krai eterke nema God eteri yen tem.

4 ¹Kem gwote tuma etep meten abote. Yen emri ane sabe, yen eme aneyen tebe, eme ane emri wos akei peten sebe. Eme yen nebule temenbe, eme ete wos beke kip pet, eme a etemri yaku kere tamekap temenbe. ²Ete yen eme yen nebule temenbe, eme akmoi o akeite tame etemri kulke temente. Ten yin ane etem kiyi kenem yen eme wos pette yabel tetek, yen eme ane etemri wos ek pette. ³Kiyi nema etepkap yen temenem. Yeiwarege wulek nemne ragermenem, nema ete wule eteri kulke temenem. ⁴Etek temenem, God eter wom yabelke ere Eteri Yen erne won yam. Ta wuri te erne warwiyim, ere God eter Moses erne newom wule eteri kulke temenem. ⁵Tatame nogwape eme ete wule eteri kulke temenem. Etek temenem, Jisas ere yam, ere emne sene peten eme God eteri yen tete, ere eke yam.

⁶Kem God eteri yen tem, eke God ere Eri Yen eri Wou kemne won yam. Won yam, ere neremri porere selpapke tetan, ere nemne etep wobe. God ere neremri Apei. Etep wobe. ⁷Sene kem yeiwarege etemri wule eteri kulke beke kip te. Kem ete wule eteri yaku bepou me kerebe tatame berai. Kem God eteri yen tem. Etepkap, kem God eteri wos yenbo petbe tatame.

Pol ere Galesiari tatame emne abolawoyim.

⁸Kiyi kem God eri sig mak metmenem, kem sikile arkwuken omugaboken emri kulke temenem. Eme kemne tuma me yikwokwon etep wobetem. Nema kemri apeilake. Etep wobetem. ⁹Sene kem God erne metten. An etep woye, e an yaperke woye. An etep wote. Sene God eter ere kemne laten. Beke kem God eri wule yenbo mesginin kem kiyiri wule eteri kulke sene wurim? Kiyiri wule ere yaper, ere mureken berai. Beke kem kiyiri wule eteri yaku sene bepou me kerete abobe? ¹⁰God ere kemne noub eyarte, kem etep abobe, eke kem woruken nabeken tebe wule ege si yabelken sene abon sukye worabe. ¹¹Kemri nenbekap an labe, an abolawoibe. An Tuma Yenbo kemne wusoube, kem bepou wanwouke meten mesginbe. Kap, an kemne kerebe yaku e bepou oksubu yibe?

¹²Geisimase, an kemne noub wobe. Kem arenkap tete. An kiyiri wule eteri kulke beke te. Kiyi an God ere Moses erne newom wule eteri kulke temenem. Sene an ete wule mesginin an keremkap tem. Sene kem

arenkap tete. Kiyi an kemne God eteri tuma wusoubetem, kem ane pap yewom. Kem ane yaper beke nen. ¹³Kem lam, an kapoyi keyen wusom mureken berai, eke yeki ager an keremken temenem, an Tuma Yenbo kemne wusoubetem. ¹⁴An wusom mureken berai, kem ane le yenbo beke la. Etepkap tem, kem ane magel beke tai, kem ane yaper beke nen. Kem God eteri komri tame emne pap yewobekap, kem ane etepke pap yewom. Kem Krai Jisas eterne pap yewobekap, kem ane etep kir pap yewom. ¹⁵Kiyi kem ane metekwasbetem, an etep abobe. Kiyi an wusom mureken berai, kem ane kobo lan kemri le kuyese puken ane pauk newote wom. Kem etep tete wom. An etep abobe. Mapeke temke, kem ane sene beke metekwas? ¹⁶Sene an kemne tuma seken wom, kap kem ari peiktame tem o berai?

¹⁷Yurik yan kemne tuma yikwokwobe tame eme kemne woyebo woyebobe, eme kemne beke abo. Kem ane mesginin etemne pap yewon noubyarte, eme etep abobe. ¹⁸Tame eme akeite tame emne worwor pap yewon emne noubyarte, e yenbo. Etep tete, an tuma berai. An temente, o an beke kip temen, eme etepwou tete, e tuma berai. ¹⁹Kem ari yenkap. Ta eme yen warwibe, eme mus metbekap, an kemne abobe, an etepkap mus sene metbe. Kem Krai eterkap tete, an pap yenbo mette. ²⁰Senou. An kemne late abobe. An keremken temente, keremken tuma noubyartede, an etep abobe. An siglou bas rasbe, e yaper. An kaike tetan, an abolawoibe.

Hagarken Seraken etepri sekur sakur tuma.

²¹Kem God ere Moses erne newom wule tobote abobe tame, an kemne wometbe. Kem eri wule somo noubyartede o berai? Wule eri somo an kemne wusoute. ²²God eri siglou etep wobe. Abraham ere yen pes temenem. Yen wuri Abraham eteri yaku bepou me kerebetem ta, Hagar etet warwiyim. Yen wuri eteri sag ta, Sera etet warwiyim. ²³Yaku bepou me kerebetem ta teri warwiyim yen, ta nogwape etem yen warwibekap, te erne etepke warwiyim. Sag ta etetri yen, God ere tene yen warwite womkap, te erne etepke warwiyim. ²⁴Abraham eteri yen pes epi sig somo an kemne wusoute. Ta pes epe wule peskap. Wule wuri e Abraham eteri yaku bepou me kerebetem ta, Hagar, etetri yenkap. Ete wule God ere Sainai kowke newom wule. E God eter Moses erne newom wule. God ere Moses erne newom wule tobote tatame eme ete wule eteri kulke tetan. Eme ete wule tobote, eme yaku bepou me kerebetem ta. ²⁵Sainai kow e kantri Arebiak tetan. Gwopte tetan Jerusalem kom e Sainai kowkap. Ete komken e komri tatameken eme God ere Moses erne newom wule eteri kulke tetan. Eme ete wule tobote, eme yaku bepou me kerebetem ta. ²⁶Akeite Jerusalem kom, Hevenke tetan kom, e Abraham eteri sag takap. Ete kom e neremri nawo. Ete komri tatame eme God ere

Moses erne newom wule eteri kulke beke te. Eme yaku bepou beke kere.
 27 God eteri tuma etep wobe.

Yen game abe ta, ne metekwaste.

Yen beke warwi, mus beke met ta, ne metekwaswai ten noub wote.

Bepou me tetan ta teri yen eme nogwapewai tete nenbe.

Tameken ta teri yen eme nogwape beke te.

God eteri tuma etep wobe.

28 Ari geisimase, God ere Abraham erken tuma namderasen eri sag ta Sera te Aisak erne warwiyimkap, nema etepke tetan. Nema God eteri yen tete, God ere etep kiyi wom. 29 Kiyi temenem ta wuri te Abraham eteri yaku bepou kerebetem ta, te ta nogwape etem yen warwibekap, te yen etep warwiyim. Ete yen ere sag ta teri yen, ere God eri murek warwiyim yen, erne yaper nenbetem. Gwopte kir, tatame eme etep som nenbe. God ere Moses erne newom wule tobobe tatame eme God Eteri Wou tetan tatame nemne yaper nenbe. 30 God eteri siglou mapeke wobe? E etep wobe.

God ere Abraham erne etep wom. Ne neri yaku bepou me kerebe ta tene teri yenken epne won epe akeite emik yite.

Teri yen ere ar eteri wos nogwapeken nowselken beke kip pet. Sag ta teri yen eterwou ere ar eteri wos nogwape pette.

God eteri siglou etep wobe. 31 Geisimase, nema yaku bepou me kerebetem ta teri yenkap berai. Nema God ere Moses erne newom wule eteri kulke beke te. Nema sag ta etetri yenkap. Nema God eteri tuma kenawaike meten abobe, nema eteri kulke tetan.

Krais eterke nema akeite wuleken akeite tameri kulke beke te.

5 1 Kiyi Satan eteri wule kemne keresukmenem. Krais ere yan ete wule peten sepitim, nema Satan eteri kulke sene beke te. Eke kem mureken tette. Kem akeite wule eteri kulke mane tete.

2 Metye. An Pol, an kemne sekenke wobe. Eme kemne somo kwunte, Krais ere kemne mapeke kobo late 3 An kemne woye tuma an sene wobe. Tame eme somo kwunte wote, eme akeite wule nogwape etemri wuri mane mesginte. God ere Moses erne newom wule eme akei tobote. Eme etep beke tobo, eme yaper tete nenbe. 4 God ere Moses erne newom wule tobobe tatame eme etep abobe. Nema wule tobobe, God ere nemne tatame yenbo wobe. Etep abobe. Berai, ere emne etep beke wo. Eme ete wule tobobe, eme Krais erne magel taiten. God ere emne pap beke kip met. 5 God Eteri Wou ere Krais erne kenawaike abobe tatame neremken tetan. Eke God ere nemne etep wobe. Kem ari tatame yenbo. Etep wobe. Nema etep noub kouten. 6 Nema Krais eterken belandeten tatame, kau nema somo beke kwun, kau nema somo kwunem. God ere etep beke abo. Nema erne kenawaike abon tatame emne pap yewon noub eyarbe, God ere etepwou abobe.

⁷Kiyi kem Kraiss eteri Tuma Yenbo noub meten tobobetem. Sene eike tame kemne wotakemke, kem ete tuma seken mesginim? ⁸Kemne wopetem God ere kemne etepkap porere yaper beke newo. Bera. ⁹Kem abote. Kwayeakek rasten kwoi, wuri kupa tete, kwoi nogwape eme kir kupa tete nenbe. Kem akeite tuma mette, kem etepke yaper tete nenbe. ¹⁰Aneyen eterke an kemne kenake abobe, kem porere kenakena beke kip te. Nema porere wurisubuk tete. Kemri porere yaper nenbe tame eri sig an beke met. God ere metten, ere erne yaper awosein nente.

¹¹Tame kau eme etep wobe. Pol ere etep wobe. Tame eme somo kwunte e yenbo. Eme etep wobe. Metye. An somo kwun tuma wote wom, eme ane pauk yenbo nente wom. Kraiss ere tatame emri wos yaperke sam tuma, somo kwunte tuma wobe tame eme ete tuma naswoibe, eke eme ane yaper som nenbe. ¹²Somo kwunte tuma wobe tame eme kemri porere ligerbe. Ari abobe, e eme maima amok somo kwunen wus akei kayen sepitte, eme kemne mesginte, an etep abobe.

¹³Ari geisimase, God ere keremne wopetem, kem akeite wule eteri kulke beke te. Kem kiyiri wule eteri kulke sene beke te. Etepkap, kem Satan eteri kulke sene mane tete. Kem awoawo pap yewon yaku kobo labetete. ¹⁴God ere Moses erne newom wule akei emri somo gwopkap. Kerem maima abon noub eyarbepak, kem tatame emne kir etep noub eyarbetete. ¹⁵Kem awoawo pap mane wayete, ei mane naite. E por wale yeir ei natebekap. Kem etep tete, kem awoawo yaper nente nenbe, kem akei saiwote.

God Eteri Wou eri wuleken kiyiri porereri wuleken.

¹⁶An kemne wobe. God Eteri Wou eri wobe wule kem noub meten tobobetete, kem kiyiri porere yaper beke tobo. ¹⁷Kiyiri porere yaper eri wule ere God Eteri Wou eri wule teitkwunte abobe, God Eteri Wou eteri wule ere kiyiri porere eteri wule teitkwunte abobe. Epe peiktamekap, eke nemri abobepak nema beke nen. ¹⁸Kem God Eteri Wou eri tuma meten etep tobote, kem God ere Moses erne newom wule eri kulke beke te, kem nowselri wule eri kulke beke te.

¹⁹Kiyiri porere yaper eri wule, akei tatame eme metten. Ete wule yaper eme gwopkap. Sir yibe wule, yaper nenbe wule, sir yite abobe wule, ²⁰sukye yaper worabe wule, nubaken peyaruken nenbe wule, ei naibe wule, pap wayebe wule, maima wusom abobe wule, tuma okken sirbe wule, wan gwolebe wule, pekan kenakena tebe wule, ²¹ete tameri wos malbe wule, ok yaper an sisi pen belebe wule, sekwo lomen wos yaper nenbe wule, be wos be wos yaper tebe wuleken an kemne kiyi womkap, an kemne sene wobe. Etep tebe tatame eme God eteri komke beke kip yi.

²²God eteri wule ere kena. God Eteri Wou ere kemne gulelete, kem gwopke tete. Kem tatame emne pap yewon noub eyarbetete,

kem metekwasen temente, kem pap yenbo kir temente. Tatame eme kemne yaper nente, kem emne beke awosein nen. Kem tatame emne kobo lan noub eyarbetete. Kem noub nenbetete. Kem porere yenboken sewurbetete. ²³Kem memeru tatamekap tete. Kem maima porere yaper teitkwunen porere yenbowou tobobetete. Tatame eme ete wule yenbo tobobetete, tame wuri ere beke kip emne wotake. God ere Moses erne newom wule ere emne beke wotake. ²⁴Jisas Krai eteri tatame eme emri kiyiri porere yaper peten mek kwuran kwanen sam. Nemri pap yaper abobekap, wule yaper pap yewobekap eteken kir etep sam.

²⁵God Eteri Wou ere nemne porere yenbo newom, eke eter wobekap, nema etepwou noub meten tobobetete. ²⁶Kem kemri sig eisau mane wote. Kem tatame emne selpap subuyek mane sete. Kem tatame emri wos mane malte.

Be awos kem nanekwobe, etewouke kem sene pette.

6 ¹Geisimase, Kristen tame wuri ere wule yaper nente. Kem etep late, God Eteri Wou eri tuma metbe tame, kem erne noub eyaren tuma yenbo wote. Kem erne tuma koubkoub mane wote. Kem etep tete, ere porere yenbo sene pette. Metye. Kem maima eisa eisa. Satan ere kemne kir mane kip seilan, kem yaper mane tete. ²Kem awoawo kobo labetete, kem awoawo noub eyarbetete. Kem etep tebetete, eke kem Krai eteri kobo labe wule noub tobote nenbe. ³Sigken nebule tetan tatame eme maima sig eisau mane abote. Etep abobe tame eme etemri porere maima yikwokwobe. ⁴Kem keremri kerebe yakuwou noub labetete. Kem yaku yenbo late, kem metekwaste. Kem akeite tameri yakuken keremri yakuken mane si late. ⁵Tatame akei eme wule yaper nenbe. Be wos be wos yaper eme nenbe, etem eme maima sebera yabe.

⁶God eteri tuma metbe tatame eme God eteri tuma emne wusoube tame erne awosken wosbasken newobetete.

⁷Kem yikwokwobe tuma mane mette. Eike tame eme God erne mapeke kip yikwokwo. Berai. Tatame eme nenbekap God ere emne etep awosein nente. Be awos kem nanekwobe, yuri kem ete awoswouke sene pette. ⁸Etepkap, tame eme etemri porere yaper som tobobetete, eme yaper tete nenbe. Tame eme God Eteri Wou eter wobekap tobobetete, eme noub som temente nenbe. ⁹Nema wule yenbo tobote, nema mane wus lumken ten mane bwolken tete. Nema wule yenbo muresen som nenbetete, nema beke ak, God ere wote yabelke ere nemne noubwai eyarte nenbe. ¹⁰Etepkap tetan, kelu temente, nema akei tatame emne noub eyarbetete. Aneyen erne kenawaike abobe tatameken nemri Kristen geisimaseken nema emne noubwai eyarbetete.

Pol ere Jisas erne kwuran kwanem me metekwasbetem.

¹¹Ek la. Areri letke an kemne bas rasbe, an eisauwaike bas rasbe. Gwote tuma kem noub la. ¹²Metye. An kemne sene wobe. Kemne somo

kwunbe tame eme sig eisau pette abobe. Eme metten, Krai ere nemri wule yaperke sam tumawou eme wusoute, Juda tame eme emne yaper nente. Eke eme aken eme kemne God ere Moses erne newom wule tobote wobe. Eme kemne somo kwunte wobe. ¹³Somo kwunbe wule tobobe tame eme God ere Moses erne newom wule kuyese beke kip nen. Eme sig eisau pette abobe, eke eme kemne somo kwunte wobe. Kem etem wobekap tobote, eme maim sig gabete. ¹⁴An be wos be wos beke gabe. Berai. Aneyen Jisas Krai ere erne mek kwuran kwanen sam. An eterken sam, etepkap an nowselri tatame emri wule, emri tebekap sene beke abo. Nowselri tatame eme ane beke abo. Etepkap Aneyen eter nenem wule an etepwou gabebe. ¹⁵Metye. Kau nema somo kwun tame, kau nema somo beke kwun tame, God ere etep beke abo. Tatame eme porere ager peten wule yenbo nenbe, ere etepwou abobe. Ete wos e wos eisauwai. ¹⁶God eteri wule yenbo tobobe tatame eme Israelri tatame seken. Eme God eteri tatame. An abobe, God ere emne kobo som labe, eme pap yenbo som temente.

¹⁷Metye. An Jisas eteri yaku kerebetem, eme ane pebetem, ete borpu ari wuske som tetan. Eke, tame eme ari woye tuma mane naswoite.

¹⁸Geisimase, neremri Aneyen Jisas Krai ere kemne kobo lan pap yenbo nente. An etep abobe. E sekenwai.

Pol ere bas rasem tuma ab eteke.